

ПОЛЗИ ОТ ИЗГРАЖДАНЕТО НА НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА ТРАНСФЕР НА КРЕДИТИ В ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Развитието на професионалното образование и обучение и въведените инструменти през последните години са обект на оценяване и усъвършенстване. Един от най-дискутирания инструмент от държавите е Системата за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение – ECVET. Системата е разработена и приета като европейски инструмент в областта на професионалното образование и обучение с ПРЕПОРЪКА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 18 юни 2009 година за създаване на Европейска система за кредити в професионалното образование и обучение. Въпреки положителните цели, заложи в ECVET- системата за: подкрепа на политиките за учене през целия живот чрез улесняване на развитието на гъвкави и съобразени с индивидуалните потребности учебни пътеки, за признаване на постигнатите резултати, придобити чрез неформално и самостоятелно учене, чрез предишно учене или учене на работното място, за улесняване признаване натрупването на знания и умения свързани с работата, и на знания, придобити по време на престой в друга страна, този европейски инструмент все още не се приема еднозначно във всички държави.

В мониторинговия доклад на CEDEFOP „ECVET в Европа за 2015 г.“ е направен анализ за въвеждане на системата за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение в европейските държави. Държавите са разпределени в три области в съответствие с достигнатите от тях резултати в изграждането на национална политика за въвеждане на система за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение:

- Най-голямата група от държави, в която се включват Финландия, Франция, Ирландия, Малта, Англия, Швеция, Испания, Словения, Люксембург, Исландия, Естония и френската част от Белгия са държавите системата е въведена, макар и не в една и съща степен. Изцяло завършено е въвеждането в Финландия, Франция, Ирландия, Малта, Швеция, Испания и Естония, докато в Словения, Исландия и френската част от Белгия тя се нуждае от бъдещо развитие, а в Англия и Люксембург са въведени само някои технически компоненти от нея. В зависимост от областите, в които държавите от тази група имат напредък те са разпределени в пет подгрупи: тези, които са осигурили достъп до системата, тези, които подпомагат валидирането, тези които признават резултати, тези които осигуряват натрупване на кредити и тези, които осигуряват пренос на кредити.

- Съществува друга група европейски държави, в които кредитната система в професионалното образование и обучение не е въведена и това са държавите: Кипър, Германия, Гърция, Унгария, Латвия, Лихтенщайн, Холандия, Полша, Португалия, Словакия, фламандската част от Белгия и Швейцария. Държавите Швейцария, Унгария, Лихтенщайн и фламандската част от Белгия и Швейцария изразяват становище, че не виждат смисъл за въвеждане на подобна система в техните политики, тъй-като тя е все още много не ясна. Становището на други държави от групата, като Германия е, че първо трябва да се променят обществените нагласи за приемане на подобен подход и тогава система да се въвежда. С различни проекти и инициативи те информират заинтересованите страни за ползите от въвеждане на системата за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение, разпространяват постигнати резултати от проекти, организират обсъждания и др.

- Група, в която попада България е групата на държавите, в които кредитната система е въведена частично или само за някои квалификации. В тази група попадат държави, като Австрия, Чехия Италия, Норвегия, Литва и Хърватска. Някои от тези държави, между които е България са въвели системата за трансфер на кредити само, като са я регламентирали на принципна или законодателна основа. Тези държави са въвели различни технически характеристики от ECVET-системата, като: единици резултати от ученето, използват меморандуми за разбирателство, прилагат оценяване на резултатите от учене и др. Някои от тези държави също тестват определени модели и очакват да приложат постигнатите резултати от процеса на тестване за усъвършенстване на вече приети механизми.

С промените в Закона за професионалното образование и обучение от 2014 г. и 2016 г. нормативно системата за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение е въведена в България. Разработени и актуализирани са методическите материали – Рамкови изисквания и Методически указания за разработване на държавните образователни стандарти, базирани на подхода „единици резултати от ученето“. В резултат от прилагането на тези документи през 2015 г. и 2016 г. са разработени общо 16 държавни образователни стандарта на принципа „единици резултати от ученето“, който е основополагащ за въвеждане на системата за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение.

Безспорен принос за стартиране на процеса за въвеждане на ECVET-системата в България има и натрупания опит по проекти, който беше представен на организирания семинар от групата на ECVET-експертите (проект на Центъра за развитие на човешките ресурси) и Националната координационна точка на България по прилагането на Препоръката за изграждане на система за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение (Национална агенция за професионално образование и обучение) на 07.11.2016 г. на тема: „Връзка между системите на професионалното и висшето образование“.

На семинара беше представен натрупания опит от:

- Двустранния международен проект на Министерството на образованието и науката „Европейска интеграция на Югоизточна Европа II – Европейска интеграция на икономики и пазари на труда чрез техническо ПОО”, координиран от Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ), Германия. В рамките на проекта е тестван подхода за „единици резултати от ученето“ и като резултат са разработени проекти или част от тях на държавни образователни изисквания за придобиване на квалификация по професиите : „Системен програмист“, „Готвач“ и др. Интересен момент от презентацията беше представения математически модел за осигуряване на преход между системата на професионалното образование и обучение и висшето образование. Прилагането на модела на основата на подписаното споразумение за признаването на кредити, осъществено на базата на сключено споразумение между Пловдивския университет(Факултет по математика и информатика (за специалност „Системно програмиране“ и Математическата гимназия „Акад. Кирил Попов“ Пловдив за професията „Системен програмист“ за пореден път доказва ползите от въвеждане на ECVET-системата за осигуряване на проходимост между професионалното образование и обучение и висшето образование.

- Резултатите по проект №147825-LLP-1-2008-FR-ECVET(BE-TWIN) от Европейската програма Учене през целия живот, като партньор, в който е участвал Русенския университет. Проектът предлага връзка между професионалното и висшето образование на основата на натрупани кредити . В резултат от проектните дейности е разработена матрица, чрез която могат да бъдат обвързани учебните дейности (УД1, УД2...), предвидени за изпълнение в съответния учебен план за придобиване на висше образование и единиците резултати от ученето (ЕРУ1,ЕРУ2....), включени в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия (Таблица 1). В презентацията бяха представени възможности за практическо прилагане на ECVET-системата в организацията на дейностите във висше училище: вътрешните правилници за учебната дейност; процедури и инструкциите, заложи в системите за управление на качеството в съответното висше училище; в учебните програми (наричани още “CV-та“ или „Паспорти на учебни курсове“ и др.

Таблица 1

		УЧЕБНИ ДЕЙНОСТИ						ECVET кредитни точки
		УД 1	УД 2	УД 3	УД 4	УД 5	УД "n"	
ЕДИНИЦИ РЕЗУЛТАТИ ОТ УЧЕНОТО	ЕРУ 1							.....
	РУ 1	X		X		X		
	РУ 2			X				
	РУ 3		X			X		....
	ЕРУ 2							
	РУ 4		X					
	РУ 5	X				X		....
	РУ 6							
	ЕРУ 3							
	РУ 7	X	X		X			....
	РУ 8							
	РУ 9			X				
	ЕРУ 4							....
	РУ 10	X			X			
РУ 11								
РУ 12								
РУ „n“ ...							...	
ECTS кредитни точки		....	....	....	....	....	....	ОБЩО

Матрица BE-TWIN – подход за комуникация между ECVET и ECTS

- Ползите за развитие на системата за пренос и трансфер на кредити в професионалното образование и връзката и с висшето образование в Химико технологичния и металургичен университет. В презентацията беше представена процедурата за вземане на решение за прилагане на „механизъм за пренос на кредити“, който се базира на задълбочен анализ на изучаваното в професионалното образование учебно съдържание (учебното съдържание се базира на единиците резултати от ученето, включени в Държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии). Химико технологичния и металургичен университет представи ползите от прилагане на

подобен подход , осигуряващ взаимовръзка между системата на професионалното и висшето образование.

Въпреки съществените различия между двете кредитни системи: ECTS в областта на висшето образование и ECVET в областта на средното образование и обучение (едната се базира на учебна натовареност, а другата на компетентности) творческото им прилагане прехвърля мостове за разбирателство между тях и предлага решение за съвместимост при добро желание, защото ползите вече са реални, а трудностите стават преодолими.

Използвани материали:

1. ECVET в Европа, мониторингов доклад за 2015 г на CEDEFOP.
<http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/5556>
2. Проект №147825-LLP-1-2008-FR-ECVET(BE-TWIN) от Европейската програма Учене през целия живот: <http://obuch.info/download/izgrajdane-na-mostove-i-preodolyavane-na-razlichiyata.doc>
3. Семинар „Механизъм за връзка между професионалното и висшето образование“, <http://www.navet.government.bg/bg/novini/>
1. Списание Професионално образование, бр.2, 2014, ECVET ПОДКРЕПЯ ПОЛИТИКИТЕ ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ, Пенка Николова.

Емилияна Димитрова,
ECVET-експерт и
Председател на НАПОО